

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clăd
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Generalul CURT ERNST VON MORGEN (1858–1928)

Prof. univ. Dr. Dumitru PREDA

Viața și cariera generalului de infanterie Curt von Morgen constituie un exemplu edificator asupra evoluției profesionale a ofițerului prusian în secolul al XIX-lea până la Marele Război dintre 1914–1918.

S-a născut în orașul Neiße din Silezia Superioară (azi Nysa, în sud-vestul Poloniei) într-o familie înstărită: tatăl, Hermann (1810-1884), el însuși militar în acea provincie și viitor general, iar mama, Sophie Dorothea, născută Mallison (1820–1891), fiica unui proprietar de mină de cupru, l-au crescut într-un spirit riguros, devotat valorilor monarhice și țării sale. Îndrumat ca și fratele său mai mare, Johann Friedrich (1848–1936), spre profesia armelor, a urmat școlile de cadeți din Wahlstedt (orașel la 30 km de Lübeck, în landul Schleswig-Holstein) și Berlin.

Repartizat, la 14 aprilie 1877, în cadrele Regimentului 44 infanterie „Graf Dönhoff” (Prusia Orientală), în scurt timp avea să fie trecut în Corpul ofițerilor, la 13 noiembrie același an. La scurt timp, transferat în Regimentul 63 infanterie „Împăratul Carol al Austriei și rege al Ungariei” din Silezia Superioară (20 aprilie 1878), era avansat la gradul de sublocotenent (12 octombrie 1878), obținând ceva mai târziu tresele de locotenent (13 decembrie 1887).

Un nou curs al carierei sale avea să-l dea detașarea sa, începând din 27 august 1889, la Ministerul imperial al Afacerilor

Străine, în calitate de locțiitor al comandantului expediției științifice și de cercetare din sudul Camerunului (1889–1890). Întâmplările acestei prime misiuni pe continentul african aveau să fie relatate în *Reisen im Hinterlande von Kamerun 1889/91* („Călătorii în interiorul Camerunului”), lucrare publicată în *Verhandlungen der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin 1891* (vol. 7). Reîntors în Germania, a fost încadrat imediat în același minister grație generalului Leo von Caprivi, Cancelar al celui de-al Doilea Reich (20 martie 1890–26 octombrie 1894), urmaș al lui Otto von Bismarck și promotor al „noului curs” al politicii interne și externe inițiat de împăratul Wilhelm al II-lea. În cadrul acestuia, ofensiva comercială și militară în Africa reprezenta o prioritate.

Iată în ce circumstanțe îl reîntâlnim în 1894–1895 într-o nouă expediție în Camerun, unde va întreprinde, ca urmare a revoltei forțelor de poliție locale, o serioasă reorganizare a forțelor armate coloniale din regiune, aducând sub ascultare o serie de triburi din zona muntoasă. Ulterior, între 1896–1897, avea să fie trimis în calitate de observator militar, în expediția Dongola a armatei anglo-egiptene de recucerire a Sudanului. Înaintat la gradul de căpitan și numit atașat militar la Constantinopol, lua parte ca observator la Războiul otomano-elen de 30 de zile (1897), al cărui rezultat a fost autonomia acordată locuitorilor insulei Creta (1898).

În toamna lui 1898, Conrad era desemnat să pregătească faimoasa vizită a împăratului luteran Wilhelm al II-lea și a soției sale în Palestina (28 octombrie–4 noiembrie), pe care i-a însoțit ca aghiotant, inclusiv cu prilejul întâlnirii acestora cu Theodor Herzl, liderul istoric al Mișcării sioniste (2 noiembrie).

În 1898, Conrad a fost înaintat la gradul de maior, iar în 1901 a fost transferat la Statul Major General. Numit comandant de batalion în Regimentul de grenadieri „Regele Friedrich Wilhelm IV” (ianuarie 1902), peste trei ani avea să fie ridicat la gradul de locotenent-colonel și transferat la statul-major al Regimentului 39 pușcași din Düsseldorf. Intrat din 1904 în corpul nobilimii prusace, cariera sa militară a continuat într-un ritm relativ rapid: la 21 martie 1908 era promovat colonel, fiind numit comandant al Regimentului 15 Infanterie „Prințul Frederick de Olanda”, pentru ca la 27 ianuarie 1912 să fie avansat general-maior și comandant al Brigăzii 81 infanterie din Lübeck. În această calitate, la 9 august 1913, a prezentat mesajul de *Bun venit* adresat împăratului Wilhelm al II-lea, în timpul vizitei acestuia în hanseaticul oraș liber.

În momentul declanșării Primului Război Mondial (august 1914), Curt von Morgen a fost desemnat comandant al Diviziei 3 rezervă/Armata 8 și imediat înaintat la gradul de general-locotenent. Avea să aibă un rol major în victoriile răsunătoare de pe frontul de est, de la Tannenberg (26–31 august) și Lacurile Mazuriene (9–14 septembrie).

De la 8 noiembrie 1914 până la sfârșitul lunii august 1918, avea să comande Corpul 1 rezervă din compunerea Armatei 9 germane; din septembrie 1916, a luat parte la campania Puterilor Centrale împotriva României: luptele din bazinul mijlociu al Mureșului, de la Brașov (7–9 octombrie 1916), de pe Valea Prahovei și zona Bran-Câmpulung (octombrie–noiembrie), intrând în orașul Ploiești (decembrie 1916); în vara lui 1917, a participat intens la marea Bătălie de la Mărășești, rămânând în prima linie de pe frontul român până la începutul anului 1918; transferat pe frontul de vest (în cadrul Armatei 18 germane), va acționa, din 24 august 1918, în fruntea Corpului 14 rezervă în zona Somme.

La terminarea Marelui Război, și-a prezentat demisia din cadrele active ale armatei germane, acceptată în ianuarie 1919, odată cu înaintarea sa la gradul de general de infanterie.

Bolnav, a închis ochii la vârsta de 70 de ani (15 februarie 1928), fiind înmormântat în cimitirul militar de onoare (*Ehrenfriedhof*) din orașul Lübeck.

Memoriile sale de război *Meiner Truppen Heldenkämpfe* („Luptele eroice ale trupelor mele”) publicate în 1920, la Berlin, din care fragmentele incluse în acest volum sunt traduse acum pentru prima dată în românește, constituie o interesantă și deosebit de utilă sursă de informare asupra confruntărilor desfășurate pe teritoriul României.

De la Câmpulung la Focșani. Decembrie 1916–ianuarie 1917

Pătrunderea s-a realizat pe front larg. Întrucât dinspre podișul (Transilvaniei – *n.n.*) pornea o singură cale spre sud, după respingerea inamicului, cele două divizii germane au fost angajate, pe această unică direcție. Brigada 8 [vânători de] munte, având misiunea de a acoperi flancul stâng, înainta în direcția Pietroșița-Câmpina în scopul declanșării acțiunilor de luptă împotriva trupelor române care continuau să se mențină în pasul Sinaia. Brigada de cavalerie transilvăneană de la Brașov, constituită din trei regimente și un detașament de obuziere de mică putere și, începând cu 29 noiembrie, subordonată Corpului [1] armată, își continua pătrunderea prin pasul Turnu Roșu. Misiunea de cercetare a fost preluată de un detașament mixt, compus din trei escadroane din cadrul trupelor de cavalerie, un

divizion de cicliști, o companie de mitraliori și două tunuri.

La 3 decembrie, în urma unor aprige lupte de urmărire, subunitățile din capul coloanei din dreapta – Divizia 12 bavareză – au atins zona din partea de vest a [orașului] Târgoviște.

Dârzele bătălii de apărare ale inamicului au fost respinse cu dificultate și numai datorită luptelor corp la corp. Un regiment român de cavalerie, aflat în ofensivă, a fost zdrobit de divizionul de cicliști. La orele 2.30 după-amiaza, Târgoviște a fost luat cu asalt. În aceeași zi, Brigada 8 munte, care, la 30 noiembrie, depășise muntele Leaota – acoperit de gheață –, a ajuns la Pietroșița, fapt ce a situat-o la cotă atinsă, între timp, de flacul drept al Corpului de armată. Cucerirea sectorului Ialomița a devenit, astfel, un fapt aproape împlinit.

Puternicele lupte de la Haimanale și Dărmănești, soldate cu respingerea ariergărzilor inamice, i-au determinat pe români să revină în forță pe pozițiile lor din sectorul Prahova. La 5 decembrie, pozițiile inamice au fost luate cu asalt; totodată, datorită acțiunilor energice ale geniștilor bavarezi, podul peste Prahova, cuprins de flăcări, a fost stins. Drumul spre Ploiești a devenit, astfel, liber. La 6 decembrie, bavarezii au pătruns în orașul învăluit de fumul gros al rezervoarelor de petrol incendiate. Acțiunea de incendiere a acestora, precum și de distrugere a sondelor din zona petrolieră a Câmpinei a fost ordonată de colonelul englez Thomson¹. Datorită hărniciei și inteligenței germane, daunele pricinuite au fost înlăturate în termen de câteva luni de zile, fapt ce a înlesnit o alimentare abundentă cu combustibil a submarinelor, avioanelor și vehiculelor noastre.

Concomitent cu înaintarea bavarezilor spre Ploiești, Divizia 76 rezervă – desfășurată, între timp, spre nord – își continua acțiunea de pătrundere, al cărei scop consta în zădărnicierea eventualelor manevre de retragere a trupelor române aflate la Sinaia. Divizia a ajuns la Ploiești în noaptea de 5 spre 6 decembrie. Continuându-și marșul spre est, aceasta a capturat 2 200 de prizonieri din cadrul efectivelor Diviziei 6 române, iar în noaptea următoare a reușit să ia în captivitate însuși statul-major al Diviziei 4 române. Presupunându-se că la nord de acesta se aflau toate efectivele Diviziei 4 [române], Comandamentul corpului de armată a întreprins măsurile necesare încercuirii acestora. Ca urmare, Divizia 76 a fost desfășurată pe un front larg și pregătită în vederea luptei la nord-est de Băicoi, în timp ce trupele de munte, subordonate Corpului 1 armată rezervă, au fost trimise spre Văleni pentru a contracara retragerea inamicului spre est. Brigada 8 munte, atingând între timp Câmpina, a primit ordinul de a executa acțiuni ofensive în direcția sud-est, în spatele inamicului.

Acțiunea s-a bucurat de o reușită deplină. Au rămas în mâinile noastre 11 000 de prizonieri supraviețuitori din compunerea Diviziei 4 române, 20 de tunuri, numeroase mitraliere, precum și un bogat material de război.

Între timp, Brigada de cavalerie transilvăneană, care ne ajunsese din urmă după executarea unui marș rapid, fiind, apoi, angajată la flancul drept din câmpie în scopul executării urmăririi paralele, a atins linia de cale ferată Ploiești-București, unde a oprit mai multe trenuri încărcate. În continuare, brigada a desfășurat acțiuni de luptă împotriva inamicului aflat în retragere, reușind, în acest timp, să acorde sprijin Diviziei 12 bavareze, care, la Patolog, încerca să-i croiască drum liber printre puternicele baraje ale forțelor de ariergardă române. La scurt timp, brigada a fost repartizată Corpului de cavalerie Schmettow, în timp ce Divizia 216 infanterie a trecut în subordinea Corpului 1 rezervă. Brigada 8 munte a intrat sub comanda Corpului Alpin, care, între timp, pătrunsese în munți, fiind, apoi, angajat la flancul stâng al armatei. Urmărirea românilor înfrânți a fost continuată pe front larg, pe ambele laturi ale drumului Ploiești-Buzău.

¹ Distrugerea instalațiilor petroliere s-a făcut după un plan sistematic al colonelului englez Norton Griffiths, iar cel care a condus acțiunea de incendiere, începută la 6/19 decembrie 1916, a fost colonelul C.B. Thomson, atașatul militar al Marii Britanii la București. Au fost arse, de asemenea, toate instalațiile exterioare: turnuri, rezervoare, rafinării. În cele trei județe producătoare de petrol (Dâmbovița, Prahova și Buzău) s-au distrus 1 677 sonde, din care 1 047 productive, 26 rafinării de petrol, rezervoarele din schelele și rafinăriile cu capacitate de 82 700 tone de țiței și derivate de petrol. De asemenea, au fost incendiate alte 1 000 de sonde și puțuri de petrol și distruse 70 de rafinării și rezervoare cu o capacitate totală de 150 000 m³ petrol, valoarea totală a pagubelor suportate de România pentru cauza comună a coaliției Antantei fiind evaluată la circa 600 000 000 lei aur. După calculele unei comisii instituite la 1922, pierderile produse s-au ridicat la 9 980 527 de lire sterline.

În zilele următoare, corpul de armată a fost confruntat cu o rezistență puternică a inamicului, care se angajase cu tărie în acțiuni de apărare și contraofensivă. În aceste condiții, s-a produs și prima apariție pe câmpul de luptă a forțelor ruse. Acestea, de tăria unei brigăzi de cazaci, au atacat Divizia 216 infanterie.

Treptat, forțele române au încetat să-și manifeste prezența pe teatrul acțiunilor militare, întrucât, după cum s-a aflat, au fost trimise în Moldova pentru a fi reorganizate și instruite sub comandă militară franceză². În locul lor, și-au făcut apariția aliații ruși.

La 12 decembrie, după lupte îndârjite, a fost cucerit orașul Mizil. La 15 decembrie, ca urmare a cuceririi, prin învăluire spre nord, a poziției consolidate la Lipia, a intrat în stăpânirea noastră și orașul Buzău.

Epuizate de luptele de urmărire purtate zi și noapte timp de trei săptămâni, trupele, oprite la Buzău, au beneficiat între 16 și 20 decembrie de pauză de luptă. Acest răgaz a fost folosit pentru acțiuni de cercetare, precum și pentru ordonarea marilor unități. Divizia 89 infanterie, sosită din valea Buzăului, a fost subordonată corpului de armată și pregătită în vederea desfășurării acțiunilor de luptă în spatele flancului stâng al acestuia.

Ca urmare a cercetării aeriene s-a depistat, la sud de Râmnicu Sărat, existența unei poziții ruse, puternic întărite, al cărei centru de greutate îl constituia cota 417 la nord-vest de Odaia Șuții. Cucerirea acestei cote dominante ne-ar fi permis zdrobirea poziției ruse. Vizând atingerea acestui scop, Corpul 1 armată rezervă și-a concentrat efortul acțiunilor de luptă asupra flancului său stâng. Având Divizia 216 infanterie la est și Divizia 76 rezervă la vest de linia de cale ferată Buzău-Râmnicu Sărat, flancul stâng al Diviziei 12 bavareză, înaintând de-a lungul Văii Câlnăului, avea misiunea de a pune stăpânire pe cota 417.

Finalizarea, la 21 decembrie, a concentrării și desfășurării strategice a artileriei, a fost urmată de acțiunile Diviziei 76 rezervă și Diviziei 12 bavareză, care s-au soldat, la 22 decembrie, cu luarea în stăpânire a pozițiilor înaintate ruse.

Acesta a fost semnalul dezlănțuirii bătăliilor desfășurate în timpul sărbătorilor de Crăciun la Râmnicu Sărat. La 23 decembrie s-a ordonat deplasarea artileriei pe poziții de tragere; în același timp, infanteria primise ordinul de a acționa în vederea contracarării asaltului.

La 24 decembrie, bavarezii, conduși de energicul lor comandant, general-locotenent Huller³, au trecut la asaltul cotei 417, devenită deja istorică.

Cucerită, inițial, în cursul unor dârze lupte purtate corp la corp, cota a fost însă din nou pierdută, ca urmare a puternicelor contraatacuri ale forțelor ruse superioare din punct de vedere numeric. La puțin timp însă, cucerită pentru a doua oară, cota va rămâne în mâna vitejilor bavarezi.

Ocuparea acestei înălțimi a reprezentat primul pas spre victoria noastră în luptele de aici. Realizarea scopului privind zdrobirea în totalitate a poziției ruse impunea executarea unui singur atac general. Acesta s-a produs în ziua de 26 decembrie. [...]

Contraatacurile executate de ruși la 27 decembrie au fost zădărnice atât de o parte, cât și de cealaltă parte a șoselei. În timpul loviturilor următoare, toate liniile inamice au fost răsturnate, Divizia 76 rezervă reușind, în cursul după-amiezei, să ia în stăpânire Râmnicu Sărat. În mâna noastră rămăneau 6 000 de prizonieri.

De asemenea, au fost respinse și contraatacurile inamice, executate în zilele următoare împotriva flancului drept al corpului de armată, care desfășura acțiuni de urmărire, pe front larg, în zona Râmnicu [Sărat]-Focșani.

² Reorganizarea armatei române, în prima jumătate a anului 1917, s-a făcut sub conducerea Marelui Cartier General român. Misiunea Militară Franceză, condusă de generalul Henri M. Berthelot, a sprijinit în mod deosebit instruirea cadrelor și trupelor române în conformitate cu noile metode de luptă rezultate din experiența celor doi ani de război, ca și folosirea noului armament și altor mijloace de tehnică de luptă. Vezi contribuția mea în *Istoria militară a poporului român*, vol. V, București, 1988, p. 510-531; pe larg, Ion Giurcă, 1917. *Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.

³ Hugo Ritter von Huller (1859-1931), general german, comandantul Diviziei 12 bavareze (12 iulie 1916-5 iunie 1917).

Striviți de puternica presiune a flancului stâng al corpului de armată, care reușise să izoleze coloanele inamice aflate în retragere, rușii s-au retras în spatele sectorului Milcov.

În primele zile ale lunii ianuarie s-au întreprins acțiuni de recunoaștere în vederea declanșării infanterie atacului propus asupra acestei poziții. Centrul de greutate al acțiunilor de luptă a fost din nou deplasat asupra flacului stâng; Divizia 76 rezervă urma să imobilizeze poziția centrală [inamică], în timp ce Diviziei 216 îi revenise misiunea de acoperire a flancului drept. Cât de necesară era această misiune, care urma a fi executată de Divizia 216, s-a dovedit în ziua de 6 ianuarie, când au fost luate la cunoștință ordinele privind ofensiva prevăzută pentru 7 ianuarie 1917. În aceeași zi, mai multe divizii ruse au declanșat un atac în flanc împotriva flancului drept al Corpului 1 rezervă și al celui stâng al corpului de armată învecinat. Flancul stâng al corpului învecinat a fost respins pe o distanță de 7 km, dar vitejii luptători ai Diviziei 216, comandați de generalul Vett⁴, au rezistat atacului. Ordinul anterior, emis de [Înaltul Comandament german], referitor la temporizarea atacului și deplasarea Diviziei 89 în sprijinul Corpului 54 armată, s-a dovedit superfluu, ca urmare a restabilirii situației la flancul drept și, implicit, a depășirii crizei ce a durat patru ore.

La 7 ianuarie, după o scurtă pregătire a focului, flancul stâng al corpului de armată – Divizia 89 infanterie și Divizia 12 bavareză – a trecut la asalt. Astfel, Divizia 89 a străpuns, la Pățești, la pas, prima poziție, apoi, în cursul unei urmăriri și cea de-a doua poziție a inamicului, situată pe direcția Focșani–Balotești. [...]

La 8 ianuarie 1917, orele 9.00, Divizia 76 rezervă a ocupat [localitatea] Focșani; în același timp, flancul drept al corpului de armată a atins Siretul, iar cel stâng, Putna. Continuarea ofensivei a fost însă întreruptă din ordine superioare.

Luptele de urmărire, desfășurate de-a lungul a șase săptămâni, au fost încununate de o captură constând din 53 000 de prizonieri, 600 de ofițeri, 58 de tunuri, 176 de mitraliere, precum și o cantitate considerabilă de material de război. [...]

În ziua în care Corpul 1 armată rezervă a ocupat Ploieștiul, Armata de Dunăre își finaliza acțiunile de ocupare a Bucureștiului. Comanda supremă a tuturor trupelor ce operau în Muntenia a fost preluată de feldmareșalul [August] von Mackensen. La mijlocul lunii ianuarie 1917, Grupul de Armate Mackensen a străpuns, conform ordinului Înaltului Comandament, toate punctele de pe linia Siret–Putna.

Luptele de poziție de pe Siret și Putna.

Martie–iunie 1917

Războiul de manevră a fost înlocuit de cel de poziție. Comandamentul Corpului de armată și statele-majore ale diviziilor au fost încartiruite la Focșani. Ca poziție de apărare, localitatea reprezenta un punct central ideal. Fortificațiile și bateriile – parțial distruse de ruși – din spatele Siretului și Putnei izolau Muntenia la nord și nord-est de restul teritoriului.

Partea de sud a căii de comunicație dintre vestul și estul Moldovei, calea ferată și șoseaua Mărășești–Tecuci se aflau sub amenințarea tunurilor noastre. Din Focșani, spre sectoarele de apărare înaintate, porneau, ca un mănunchi de raze, mai multe drumuri practicabile ce erau unite între ele de o șosea circulară. Un lanț de lucrări permanente pentru amenajări de foc străjuia șoseaua circulară. Linia de cale ferată Râmnicu Sărat–Focșani – redată în scurt timp circulației – completa acest sistem de apărare. [...]

În mijlocul lunii martie, frontul a fost străbătut de știrea privind izbucnirea Revoluției de la Petersburg [Petrograd] și abdicarea țarului. Aceste evenimente nu au determinat modificări în atitudinea rușilor ce se aflau pe frontul situat în fața noastră. [...] Infanteriștii ruși au început să iasă din tranșee, unii dintre ei venind chiar să ne viziteze. Încercările de dezertare erau însă zădărnice imediat de focul de baraj al artileriei ruse. În mod evident, între cele două genuri de armă s-a produs o scindare considerabilă. Nu rareori din spatele frontului inamic răzbăteau focuri de arme și mitraliere. Dezertorii

⁴ Detlof Dietrich von Vett (1859–1927), general german, comandantul Diviziei 216 infanterie (6 septembrie 1916–27 ianuarie 1919).

relatau chiar fapte referitoare la lupta infanteriei ce viza obligarea artileriei de a înceta tragerile.

La scurt timp după sărbătorile de Paști, situația a cunoscut o nouă încordare. Focul artileriei ruse vădea o vigoare sporită, în timp ce avioanele de bombardament inamice lansau asupra orașului Focșani tot mai multe bombe. Intensa activitate a ofițerilor Antantei s-a răsfrânt, se pare, pozitiv asupra întăririi dorinței de luptă a rușilor.

Totuși, în pofida acțiunilor inamice, s-a considerat necesar să se ordone încetarea temporară a atacurilor împotriva rușilor. [...]

Înaintarea la nord de Focșani, august 1917

[...] Având ca prim obiectiv încheierea luptelor împotriva rușilor și românilor și, prin urmare, transferarea forțelor germane și austriece pe teatrele acțiunilor militare de vest și de sud-vest, Înaltul Comandament [german] a ordonat declanșarea, în luna august, a marii ofensive din România. Ordinul prevedea ca deschiderea atacului să aibă loc la Fundeni.

Aflat în fruntea Diviziilor 109, 115, 216 infanterie, a Diviziei 76 rezervă și unei divizii bulgare, aveam misiunea de a forța cursul Siretului în scopul împingerii în spate a liniilor inamice.

Ultima parte a pregătirilor în vederea acestei acțiuni a fost însă marcată de un eveniment care a zădărnicit realizarea planului propus. Flancul drept al armatei învecinate – Armata 1 austriacă [austro-ungară], aflată în partea de nord a Văii Șușiței – a fost străpuns de puternice forțe ruse și române, fapt ce pune în pericol pozițiile noastre de pe Putna și Siret.

Având în vedere această situație, s-a ordonat transferarea forțelor pregătite în vederea desfășurării ofensivei, atât în sectorul amenințat, cât și în raionul acțiunilor de luptă de la Focșani.

Așteptările mele privind menținerea aceleiași direcții de atac după respingerea pătrunderii inamice au fost contrazise de ordinul ce prevedea deplasarea bazei atacului pe direcția Focșani. Lovitura principală, a cărei desfășurare urma să aibă loc pe direcția nord, spre Adjutul Nou, avea drept scop izolarea inamicului ce pătrunsesse în partea superioară a Văii Șușiței, precum și dezechilibrarea frontului român din Carpații Păduroși. Am specificat, în acele momente, că executarea atacului peste Siret, în adâncimea poziției inamice, ar fi fost mult mai eficientă, având în vedere că în cazul desfășurării atacului pe direcția nord, adică pe malul de vest al Siretului – flancat de cel de est, mai înalt –, scopul privind izolarea inamicului ar fi fost, cu siguranță, sortit eșecului. Indicațiile mele nu au avut însă ecou. Prin urmare, s-a menținut ideea executării atacului planificat, acesta suferind o singură completare, anume aceea privind planul de construire a unui cap de pod pe malul de est al Siretului, destinat acoperirii flancului.

Dificultatea operațiunii, a cărei executare revenea Regimentului 1 rezervă, consta în existența a două direcții de atac ce vădeau un caracter neobișnuit. Astfel, prima direcție – nord-est – a fost stabilită în scopul cuceririi capului de pod din apropierea [orașului] Tecuci, iar cea de-a doua – spre nord – avea drept obiectiv atingerea liniei Cosmești-Mărășești-Panciu, inclusiv executarea marșului de înaintare spre nord, în condițiile flancării de artilerie de pe malul de est al Siretului.

Corpului de armată i-au fost repartizate, în afara celor trei Divizii – 216, 12 bavareză și 89 infanterie –, subordonate acestuia conform structurii de război – Divizia 76 rezervă, precum și șase batalioane, făcând parte din rezerva armatei teritoriale, ce suplineau forțele Diviziei 216 infanterie, aflate pe poziție pe Siret, între Suraia și Pădurea Neagră.

Divizia 76 rezervă a fost angajată în luptă între diviziile 12 bavareză și 89 infanterie, în timp ce Divizia 216 infanterie a fost concentrată în spatele flancului drept, în vederea fie a consolidării acestuia, fie a introducerii sale în luptă între diviziile 12 bavareză și 76 rezervă. Diviziile 115 și 212 infanterie se aflau – ca forțe de rezervă ale armatei – la Focșani.

Pregătirile în vederea ofensivei fiind încheiate, s-a ordonat ca declanșarea acesteia să se producă în ziua de 6 august. Prin urmare, aceasta – precedată de infectarea Pădurii Negru în cursul nopții de 5 spre 6 august – a fost dezlănțuită la 6 august, orele 4.30 dimineața. Forțele de artilerie și lansatoarele de

mine au executat timp de trei ore un puternic foc de nimicire împotriva inamicului pătruns în zona dintre Rădulești și Făureni. La orele 7.30 a trecut la asalt și infanteria. [...]

Traversarea rapidă a Siretului a fost însă zădărnicită de podurile incendiate, între timp, de ruși. Divizia 76 rezervă a reușit să străpungă toate liniile poziției ruse; apoi, deplasându-se spre stânga, a lăsat libertate de acțiune Diviziei 89, care, în strânsă joncțiune cu aceasta, își continua înaintarea spre Bichicești după ce luase cu asalt poziția inamică, situată între Balta Raței și Făurei. În breșa creată, astfel, între Divizia 12 bavareză și Divizia 76 rezervă a fost introdusă Divizia 216 infanterie, primind misiunea de a înainta pe direcția Străjescu, o localitate pe care a și cucerit-o prin asalt în seara de 6 august. [...]

În pofida puternicelor și numeroaselor contraatacuri inamice și a celei mai încrâncenate apărări a localităților situate între Putna și Șușița, s-a reușit, până la 10 august, finalizarea acțiunii de forțare a sectorului Șușița. [...]

Având în vedere amenințarea malului de est al Siretului, s-a ordonat, în scopul continuării ofensivei, eșalonarea în adâncime a flancului drept. Potrivit concepției Corpului 1 rezervă, acțiunile puteau fi continuate numai după cucerirea puternicului cap de pod de la Băltărețul ce amenința flancul drept. Această misiune a fost încredințată Diviziei 216 infanterie.

La 14 august, orele 7.00 seara, după infectarea cu substanțe toxice a bateriilor inamice de pe malul de est al Siretului și executarea, timp de o oră, a unui puternic foc de distrugere, îndreptat împotriva tranșeelor capului de pod, poziția a fost atacată, din direcția sud și vest, fiind cucerită cu pierderi reduse. Divizia 5 română, care apăra capul de pod, a fost, în cea mai mare parte, zdrobită. În aceste condiții, Divizia 216 a capturat 3 500 de prizonieri, 16 tunuri și 40 de mitraliere. Podul de cale ferată peste Siret a fost aruncat în aer de români. [...]

La 19 august, Divizia 76 rezervă și Divizia 12 bavareză au luat cu asalt fabrica de parchete și gara de sud de la Mărășești, acțiune urmată de capturarea a încă 2 200 de prizonieri. [...] Purtând lupte grele, corpul de armată a cucerit o fâșie de teren cu o lățime de 20 km și o adâncime de 10 km, acțiune în cursul căreia s-a confruntat cu o îndârjită rezistență din partea inamicului. Calea de comunicație – importantă pentru inamic – dintre partea de est și cea de vest a Siretului – sectorul Tecuci-Mărășești – a fost paralizată. Trei divizii ruse și trei divizii române au fost înfrânte nimicitor, înregistrând, totodată, uriașe jertfe de sânge. Numai în urma unui singur atac, o companie sanitară a îngropat, la Pătrășcani, 800 de ruși căzuți în luptă. Captura corpului de armată a constat în 15 000 de prizonieri, 29 de tunuri și 118 mitraliere. Rezistența inamică, mai cu seamă cea a românilor, a fost extrem de dârză, aceasta exprimându-se prin 61 de contraatacuri întreprinse în curs de numai 14 zile de luptă. De cele mai multe ori, acestea se transformau în înclăștări corp la corp, soldându-se cu numeroase pierderi. În schimb, datorită excelentelor pregătiri de artilerie, a atacurilor prin surprindere ale infanteriei, precum și a ireproșabilei colaborări dintre cele două arme, atacurile executate împotriva pozițiilor, puternic amenajate, ale inamicului, s-au soldat cu pierderi minore. [...]

Luptele din august, deși soldate cu un succes local și nu cu unul de importanță decisivă, au demonstrat că românii au devenit adversari mai respectabili. După o instruire efectuată sub comandă franceză, timp de șase luni în spatele frontului, aceștia luptau mai eficient, bucurându-se de o conducere ingenioasă. Totodată, se cuvine evidențiată, în mod special, colaborarea fructuoasă dintre artilerie și infanterie, așa cum acest lucru s-a întâmplat la începutul campaniei din România. [...]

Tratatul de armistițiu. Decembrie 1917-ianuarie 1918

Evenimentele militare și politice au cunoscut o precipitare considerabilă. În partea de sud-vest a teatrului acțiunilor militare, trupele italiene au suferit o înfrângere nimicitoare în cursul luptelor desfășurate împotriva a șapte divizii germane; în Rusia au ajuns la putere bolșevicii, în frunte cu Lenin și Troțki. [...]

Un comunicat, transmis de Înalțul Comandament [german] la 5 decembrie, anunța cererea de armistițiu a comandantului suprem al frontului de sud-vest rus, generalul [Dmitri Grigorievici]

Șcerbacev⁵. Totodată, un alt comunicat aducea la cunoștință faptul că la Mărășești, în fața liniilor noastre, a sosit, în calitate de parlamentar, colonelul român Dascălu, care, în numele armatei române, avea misiunea de a prezenta oferta de încheiere a armistițiului.

În apropiere, pe Siret, un maior român a remis următorul comunicat: „Guvernul român a luat hotărârea ca armata română să se ralieze la armistițiul propus de armata rusă. Luând în considerare acest fapt, am onoarea, în conformitate cu ordinul autorităților noastre militare, de a vă comunica încetarea temporară, începând cu 5 decembrie 1917, a ostilităților pe frontul de pe Siret, ocupat de români. În timpul armistițiului, trupele române vor rămâne pe poziții și vor supraveghea frontul. Avioanele române își suspendă zborurile. În schimb, avioanele inamice, care vor executa zboruri în spațiul deasupra pozițiilor noastre, vor fi atacate cu foc. Numele delegaților ce vor stabili condițiile armistițiului vor fi aduse la cunoștință în termenul cel mai scurt.”

Tratatul de armistițiu au început la [24 noiembrie/7 decembrie 1917], la Focșani. Rușii erau reprezentați de comandantul Armatei 9, generalul Kelcevski⁶, și șeful statului său major, colonelul von Baumgarten, precum și alți 14 membri, ofițeri și soldați, dintre aceștia unii fiind bolșevici, iar alții social-revoluționari. Fapt explicabil, întrucât în cadrul armatei ruse luaseră deja ființă sovietele militare. Partea română era reprezentată de o delegație formată din 11 ofițeri, avându-l în frunte pe locțiitorul șefului de stat-major, generalul [Alexandru] Lupescu⁷. Delegația Austriei [Austro-Ungariei] era formată din generalul Hranilović⁸ și doi ofițeri de stat-major. Turcia și Bulgaria și-au trimis câte un ofițer de stat-major. Conducerea tratatelor mi-a fost încredințată mie. În acest scop, mi-au fost repartizați colonelul de stat-major Hentsch, precum și un grup de ofițeri. Delegații ruși și români au sosit la Mărășești cu un tren special, continuându-și, apoi, deplasarea spre Focșani cu automobilele puse la dispoziție. I-am întâmpinat pe scările clădirii, în care urmau să se desfășoare tratativele. Rușii manifestau o atitudine extrem de glacială; în schimb, românii erau mai reverențioși.

În cursul tratatelor, rușii, care își aduseseră un protocol deja elaborat, pretindeau ca armistițiul – reziliabil în termen de trei zile – să rămână în vigoare până la adoptarea de către Constituanta rusă a hotărârilor privind războiul și pacea. Totodată, rușii, referindu-se la Tratatul de la Brest-Litovsk, declarau că nu au obligații privind respectarea lui, întrucât aveau împuternicirea de a desfășura tratative independente doar în numele frontului generalului Șcerbacev, și nu al întregului front ce se întindea de la Marea Baltică până la Marea Neagră. În timpul tratatelor s-a evidențiat, în mod pregnant, o contradicție între direcțiile stabilite de Lenin cu privire la Tratatul de la Brest-Litovsk și influența, încă accentuată, a lui Kerenski asupra frontului de sud-vest.

După ce am relevat dorința noastră, a tuturor, de a ajunge la o înțelegere și, deci, la pace, precum și necesitatea găsirii unei căi de soluționare optime, punctele armistițiului – cu excepția a trei dintre ele – au fost rezolvate chiar din prima zi a tratatelor. Astfel, două din cele trei probleme, rămase deschise, se refereau la neutralitatea cursului inferior al Dunării și a litoralului Mării Negre. Cea de-a treia problemă, reprezentând o cerință inacceptabilă a părții adverse, se raporta la interdicția transferării trupelor noastre disponibile – pe durata armistițiului – pe alte teatre de desfășurare a acțiunilor militare. Acest lucru era cu atât mai inadmisibil cu cât intenționam să transferăm în Vest toate trupele devenite disponibile pe frontul din Est. De asemenea, am respins și propunerea privind posibilitatea transferării a doar două divizii. Acest fapt a determinat amânarea tratatelor. Delegații ruși au plecat spre Mărășești, unde se afla trenul lor special, în timp ce românii au rămas la Focșani. [...] Rușii au revenit în ziua de 9 decembrie, la orele prânzului. Reapariția lor demonstra faptul că erau ferm hotărâți să încheie, în orice

⁵ Pe frontul oriental, la 22 noiembrie/5 decembrie 1917, a fost semnat la Brest-Litovsk, armistițiul pe perioada 7–17 decembrie [stil nou] 1917 între Rusia și Puterile Centrale.

⁶ Anatoli Kiprianovici Kelcevski (Анатолий Киприанович Кельчевский, 1869–1923), general-locotenent, comandant al Armatei 9 ruse (septembrie 1917–ianuarie 1918); ulterior, inspector pentru unitățile de voluntari de pe frontul român, va lupta împotriva guvernului bolșevic.

⁷ Alexandru Lupescu (1865–1934), general român; ulterior, șef al Marelui Stat Major (1923–1927).

⁸ Oskar Hranilović von Czvetassin (1867–1933), general austro-ungar. Fost atașat militar la București, (1911–1914), șef al Evidenzbureau (Serviciul de Informații) în Statul Major General al armatei imperiale (1914–1917), comandant al Brigăzii 145 infanterie pe frontul de est, a fost desemnat în Comandamentul negocierilor Armistițiului de la Focșani.

condiții, armistițiul. Înlesnindu-ni-se astfel activitatea, semnarea armistițiului a fost finalizată în aceeași zi, 9 decembrie, seara, după o ședință ce a durat zece ore. În virtutea acestuia, ni se crea posibilitatea de a transfera pe alte fronturi trupele pregătite în vederea transportului încă înainte de 5 decembrie. Acest lucru se referea la cinci divizii germane dislocate în România.

Spre bucuria mea, la câteva zile după semnarea armistițiului, am primit din partea onoratului nostru comandant suprem următoarea scrisoare:

„Cartierul General, București,
12 decembrie 1917

Dragă Morgen,

Ordinul meu privind conducerea tratatelor de armistițiu cu rușii și românii v-a pus, pe neașteptate, în fața unei sarcini dificile și importante.

Abilitatea, energia și simțul dumneavoastră de răspundere v-au permis s-o rezolvați într-un mod atât de strălucit, încât nu-mi rămâne decât să vă felicit fără nicio ezitare pentru acest succes și, totodată, să vă mulțumesc pentru ceea ce ați realizat. [...] Ce va urma de acum înainte? *Ex oriente pax*? Nimeni nu poate ști, cine va avea mâine, în Rusia, puterea și forța de a lua decizii? [...]

Al dv. sincer devotat,
Mackensen”

După încheierea armistițiului, conform articolului VII al Tratatului de la Brest-Litovsk, a luat ființă, la Focșani, Comisia de armistițiu permanentă, a cărei conducere mi-a fost încredințată mie.

Armistițiul încheiat la Focșani⁹ a determinat, ce e drept, tăcerea armelor, tratativele de pace propriu-zise rămânând însă o chestiune deschisă.

E adevărat, frontul de sud-vest ruso-român, comandat de generalul Șcerbacev – incapabil să desfășoare acțiuni de luptă, a semnat armistițiul, dar, sub presiunea numeroșilor ofițeri ai Antantei, care acționau în Ucraina și Moldova, nu îndrăznea să întreprindă niciun pas în vederea încheierii păcii.

Cu toate acestea, dezorganizarea trupelor ruse pe frontul român, creșterea suferințelor românilor ca urmare a jafurilor comise de soldații ruși, precum și pericolul contaminării morale au determinat guvernul român, aflat la Iași, să-și exprime dorința de a intra în tratative de pace, scop în care au început să-și trimită emisari pe frontul nostru. Astfel, la sfârșitul lui decembrie, mi-a efectuat o vizită maiorul Mitileneu, pe timp de pace prefect de poliție la București și *persona gratissima* la Curte. Din însărcinarea comandantului suprem al armatei române, generalul [Constantin] Presan, el a inițiat o întâlnire între rege și feldmareșalul Mackensen. [...]

În cursul lunii ianuarie [1918] am avut ocazia să-l revăd pe Mitileneu în timpul celor încă trei vizite pe care mi le-a efectuat.

Deși discuțiile noastre aveau un caracter orientativ, atât eu cât și el dețineam, în acest sens, instrucțiuni corespunzătoare din partea autorităților noastre superioare. [...] Aceste convorbiri se axau, în principal, pe trei probleme, care, după părerea lui Mitileneu, trebuiau clarificate, în mod riguros, în etapa premergătoare deschiderii tratatelor. Acestea se refereau la dinastie, tratamentul armatei române și reglementarea delimitării granițelor Dobrogei.

Conform instrucțiunilor, aveam posibilitatea de a răspunde la aceste probleme în felul următor:

– Regele și guvernul actual¹⁰, care ne-au înșelat încrederea, nu se vor mai bucura de creditul nostru, ceea ce ne determină să le refuzăm recunoașterea în viitor. De altfel, toți românii raționali din teritoriul ocupat ar dori să nu-i mai revadă vreodată.

– Referitor la armata română, am asigurat că aceasta nu va fi confruntată cu condiții dezonorante. Situația va suferi însă modificări cruciale, în cazul în care armata română va determina reluarea

⁹ Armistițiul de la Focșani a fost semnat la 26 noiembrie/9 decembrie 1917, ora 23.30, după aproape trei zile de parlamentări.

¹⁰ Guvernul liberal a fost condus de Ion I.C. Brătianu între 11/24 decembrie 1916–26 ianuarie/8 februarie 1918.

acțiunilor militare.

– În ceea ce privește problema Dobrogei, Puterile Centrale vor acționa în vederea asigurării unei căi de acces stabile spre mare, cunoscut fiind faptul că interesul și dorința acestor puteri constau în făurirea unei Români puternice din punct de vedere economic și politic.

Cu excepția primului punct, Mitileneu a fost de acord cu toate celelalte condiții. Referitor la abdicarea regelui, Mitileneu afirma că acest lucru nu este posibil, având în vedere că regele se bucură de iubirea poporului. Răspunderea privind încălcarea tratatului nu o poartă el, întrucât este monarh constituțional și nu absolut, ci, în primul rând, Brătianu. Mitileneu a mai adăugat că menținerea monarhiei răspunde tocmai intereselor Puterilor Centrale.

Având în vedere că, în perioada următoare, România nu prezenta nicio ofertă de pace, am atras atenția, într-o scrisoare adresată Comandamentului [Grupului de Armate] Mackensen, asupra necesității transmiterii guvernului român a unui ultimatum. Cu acest prilej, semnalăm că încheierea armistițiului a avut la bază două considerente distincte, anume fie inițierea neîntârziată a tratativelor de pace, fie reluarea, într-un mod favorabil, a acțiunilor militare.

Absența oricărei declarații a guvernului român referitoare la pace lăsa loc bănuielii că acesta, așa cum a dovedit-o la începutul războiului, are intenția de a aștepta momentul favorabil pentru a redeschide ostilitățile armate. Transmiterea ultimatumului – arătam în continuare – trebuie să aibă loc în termenul cel mai scurt, întrucât condițiile din spatele frontului român pot determina România să ia o decizie în acest sens.

Zilnic, aveau loc lupte puternice între hoardele ruse, rămase fără comandă, și trupele române. [...] Firește, trupele noastre au mai avut prilejul, în anul 1871, să asiste la lupte asemănătoare între trupele guvernului francez și Comuna din Paris, la fel cum, din păcate, a putut urmări inamicul, cu arma la picior, scena sfârșirii noastre la sfârșitul războiului mondial. Cred însă că astfel de cazuri, cum au fost acelea de pe frontul român, în care să se desfășoare lupte între doi aliați, lupte urmate, apoi, de trecerea lor, pe rând, de partea inamicului împreună cu prizonierii capturați, sunt fără precedent. Astfel, la 21 ianuarie [1918], la Brăila, au trecut de partea noastră 3 000 de ruși împreună cu un grup de prizonieri români și materialul de război capturat, tunuri, autovehicule etc. Astfel de lupte, asemenea tuturor celor purtate între ruși și români, se soldau totdeauna cu victoria românilor, în pofida inferiorității lor numerice. Disciplina învingea lipsa de disciplină!

Un ofițer rus, în cadrul unei discuții pe care am purtat-o pe Siret, îmi spunea, arătând spre oamenii săi, care umblau fără rost: „Acum trei luni, erau niște lei, dar acum sunt niște fricoși. Când apare câte o patrulă românească, chiar dacă este formată doar din câțiva oameni, sute de ruși o rup la fugă din fața acesteia.”

Făcând abstracție de aceste lupte purtate de români împotriva aliaților lor, capacitatea forțelor acestora a cunoscut o diminuare substanțială, ca urmare a transferării unui număr important de trupe în Basarabia. Reni și Chișinău se aflau deja sub ocupația forțelor române. Acestea erau hotărâte să ducă lupta până la capăt și să-și recucerească partea de țară ce îi fusese răpită în anul 1878.¹¹

Situația generală l-a determinat pe feldmareșalul Mackensen să înainteze, la sfârșitul lui ianuarie [1918], o scrisoare Înalțului Comandament român, în care solicita deschiderea tratativelor în vederea revizuirii Tratatului de armistițiu de la Focșani.

Tratativele au fost deschise la 4 ianuarie [1918], odată cu sosirea la Focșani a delegației române, formată din șase membri și condusă de generalul Lupescu.

Luând cuvântul, la începerea tratativelor, am arătat următoarele:

„Din însărcinarea Înalțelor Comandamente aliate ale Puterilor Centrale am misiunea de a vă

¹¹ Prin Tratatul de pace de la Berlin din 1878, cele trei județe din sudul Basarabiei – Cahul, Ismail și Bolgrad – retrocedate României prin Tratatul de pace de la Paris din 1856 au fost din nou încorporate Rusiei. Întreaga Basarabie – teritoriul dintre Prut și Nistru – a fost ruptă din trupul Moldovei încă din 1812 prin Pacea de la București dintre Imperiul Otoman și cel Rus și anexat acestuia din urmă.

prezenta următoarea declarație. Necesitatea inițierii unor noi tratative este determinată de modificarea radicală a bazelor Tratatului de la Focșani, cât și de faptul că multe puncte ale acestuia nu sunt respectate, astfel:

1. Tratatul inițial, conform paragrafului 1, a fost încheiat pe de o parte de noi și pe de alta de ruși și români; în prezent însă, cele două părți se află în stare de război; având în vedere acestea, românii nu mai sunt capabili să respecte condițiile fără a-și atrage dezavantaje față de noii lor inamici.

2. Retragerea trupelor ruse bolșevice contravine paragrafului 8, ceea ce presupune consolidarea ulterioară a frontului de nord rus pe baza constituirii unor formațiuni revoluționare.

3. Dislocarea de pe pozițiile anterioare și din cazărmi a mai mult de jumătate din efectivele forțelor române în Basarabia, precum și în scopul înlocuirii rușilor ce se retrag și al menținerii ordinii în spatelul frontului, contravine paragrafului 8 al tratatului. În acest sens, se impune sublinierea faptului că desfășurarea operațiunilor române în Basarabia și nordul Moldovei a fost posibilă exclusiv datorită protecției tratatului încheiat, ale cărui puncte esențiale nu mai sunt respectate.

De aceea, Înaltele Comandamente aliate consideră, în mod justificat, drept inacceptabilă noua situație creată în condițiile evoluției imprevizibile a evenimentelor.

Având în vedere că, în general, premisa oricărui tratat de armistițiu constă în organizarea imediată a tratativelor de pace, oferta de pace a românilor era cu atât mai necesară, cu cât situația militară generală a românilor se înrăutățește pe zi ce trece în contextul evenimentelor actuale.

Faptul că nu am exploatat până în prezent această situație nu se datorează considerentelor de ordin militar – forțele noastre de luptă rămânând neschimbate pe frontul local –, ci pentru că, în interesul viitorului României, scontam pe sporirea clarviziunii oamenilor politici ce guvernează în Moldova.

De aceea, din rațiuni militare, considerăm că nu se mai poate amâna momentul clarificării relațiilor noastre militare și politice reciproce.

În acest sens, reprezentanții români ne pot oferi lămuriri cu privire la concepția Înaltului Comandament și guvernului român.”

Ultimul paragraf al acestei declarații, dovedind deficiențe, nu concorda cu punctul meu de vedere. Acesta fusese adăugat ulterior de austrieci, care, ca vecini, doreau să stabilească, fără întârziere, relații bune cu românii. La obiecția noastră, paragraful a fost reformulat în termeni mai expliți.

Modul în care oamenii politici austrieci își urmau, în aceste condiții, propria cale, stabilind fără știrea noastră relații cu inamicul, mi-a devenit cunoscut, întâmplător, în cursul tratativelor.

Astfel, un domn din cadrul delegației române mi-a relatat, cu prilejul unei discuții, că, în timpul tratativelor noastre de la Focșani, fostul atașat militar austriac la București, colonelul Randa, îndeplinea o misiune specială la reședința Curții de la Iași. Comunicându-i acest fapt șefului Misiunii austriece, generalul Hranilović, el mi-a răspuns, eschivându-se, că Randa se află pe frontul austriaco-român, având misiunea de a trata, în mod exclusiv, o serie de încălcări de importanță militară pur locală ale prevederilor tratatului. Întrucât Hranilović a avut mai multe discuții confidențiale și cu generalul Lupescu, am considerat că era de datoria mea să-i atrag atenția asupra respectării întocmai a caracterului unitar al relațiilor de alianță, fapt pe care l-am prezentat și într-un raport.

La Focșani, generalul Lupescu a prezentat o serie de reclamații referitoare la încălcările Tratatului de armistițiu. Se afirma, printre altele, că am retras de pe frontul român 50% din totalul efectivelor noastre. Printre trupele menționate cu acest prilej figura și Divizia 76 rezervă, care, de fapt, se afla la Focșani. Am ordonat, prin urmare, alăturarea unui regiment din cadrul Diviziei 76 rezervă și prezentarea acestuia în fața generalului Lupescu. Nu numai că Divizia 76 rezervă nu fusese transferată, dar nu a fost retras până atunci nici măcar un singur organism militar. Au urmat explicații și dezavuări, care, până la urmă, și-au găsit rezolvarea. În aceleași împrejurări le-am pus românilor întrebarea, dacă, în afara instrucțiunilor Înaltului Comandament român, mai aveau și altele din partea guvernului român. Totodată, am solicitat, în scopul continuării tratativelor, trimiterea la Focșani, în termen de patru zile, a

unor reprezentanți români deținând împuterniciri din partea guvernului român. În urma explicațiilor generalului Lupescu, potrivit cărora instrucțiunile de la Iași, aflate în curs de sosire, provin exclusiv de la Înalțul Comandament român, tratativele au fost, temporar, întrerupte. Delegații români au plecat la 5 februarie.

La 9 februarie, am primit din partea generalului Lupescu următoarea scrisoare, pe care am predat-o apoi feldmareșalului von Mackensen.

*„Excelenței Sale, general-locotenent von Morgen,
Președintele Comisiei Militare a Puterilor Centrale*

Am onoarea de a vă comunica faptul că ieri, 26 ianuarie/8 februarie, guvernul român a demisionat. În această situație politică ne este imposibil să răspundem astăzi la problemele și cerințele comisiei prezidate de Excelența Voastră, rugându-vă, prin urmare, să așteptați până după constituirea unei noi comisii.

General Lupescu”

Feldmareșalul a adresat, la rândul său, comandantului suprem al armatei române următoarea scrisoare:

„Excelenței Sale, generalului Presan,

Excelența Sa, von Morgen, mi-a adus la cunoștință scrisoarea adresată acestuia, în care, având în vedere situația politică actuală, se solicită amânarea răspunsului până după formarea noului guvern.

Manifestând o deplină înțelegere a motivelor care au determinat această solicitare, în numele Înalțelor Comandamente și guverne aliate îmi exprim ferma convingere că, în termen de 48 de ore, deci cel târziu la 12 februarie, se va crea posibilitatea trimerii de reprezentanți, prevăzuți cu toate împuternicirile necesare și capabili să prezinte Puterilor Centrale lămuririle indispensabile cu privire la situația politică și militară.

Presupun, de asemenea, ca un fapt de la sine înțeles, că membrii fostului guvern, precum și factorii conducători cu sentimente ostile față de Puterile Centrale nu vor face parte din noul guvern.

Feldmareșal von Mackensen”

Generalul Averescu, însărcinat cu formarea noului guvern român, a răspuns în aceiași termeni, fapt ce a determinat reluarea tratativilor în care diplomații au avut rolul central, tratative soldate cu încheierea Păcii de la București¹². [...]

¹² Tratatul (sau Pacea) de la București din 24 aprilie/7 mai 1918, între România și Puterile Centrale, nu a fost semnat din partea română de guvernul prezidat de generalul Al. Averescu, ci de cel condus de Al. Marghiloman, care a preluat, din 9 martie 1918, tratativele cu reprezentanții Puterilor Centrale.